

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	A. Roozen, S. Gruntjes	Datum	25 mei 2023
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	11222940
E-mail	Axel.Roozen@utrecht.nl Sammie.Gruntjes@utrecht.nl	Onderwerp	Voortgang Aanpak Hotspots - Bijplaatsingen, Evaluatie regels bedrijfsafval en Pilot doneerringen
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Circulaire economie, Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

Met deze raadsbrief informeren wij u over een aantal ontwikkelingen rondom afval die bijdragen aan een schone en leefbare stad. Afval dat verkeerd wordt aangeboden of wordt gedumpt, vormt een grote ergernis voor bewoners, ondernemers en bezoekers van onze stad. Ondanks alle inzet krijgen we te maken met overlast van afval in de openbare ruimte. Het hindert hergebruik, zorgt voor zwerfafval, trekt plaagdieren aan, hindert de toegankelijkheid van stoepen en wegen en draagt niet bij aan een schone stad. Kortom, het is slecht voor mens, dier en milieu. We focussen onze inzet om overlast tegen te gaan op bijplaatsingen en bedrijfsafval. In deze raadsbrief willen wij u graag informeren over onze inzet op deze onderwerpen, en over de pilots met doneerringen in de openbare ruimte en inzamelpunten voor statiegeldflesjes in gemeentelijke panden.

1. Aanpak overlast bijplaatsingen en bedrijfsafval

Aanpak Hotspots – Bijplaatsingen

Op 21 juni 2021 is de Aanpak Hotspots – Bijplaatsingen verstuurd aan de raad. We informeerden u op 29 maart 2022 over de eerste voortgang, en tijdens de commissievergadering van de programmabegroting 2023 op 20 oktober 2022 is u een nieuwe update toegezegd. In deze brief informeren wij u over de voortgang van de implementatie van de [Aanpak Hotspots – Bijplaatsingen](#) in 2022 en een vooruitblik op de acties die we in 2023 nemen.

Verkeerd aangeboden afval, dat op of in de directe nabijheid van een (ondergrondse) container voor huishoudelijk afval staat, noemen we een bijplaatsing. Dit kan afval zijn dat in de container hoort, zoals een vuilniszak, of afval dat niet in de container hoort, zoals grofvuil. Om overlast door bijplaatsingen tegen te gaan is in 2021 de [Aanpak Hotspots – Bijplaatsingen](#) opgesteld. De aanpak heeft als doel overlast van bijplaatsingen voor inwoners te verminderen en de hoeveelheid bijplaatsingen beheersbaar te houden. Deze doelen bereiken wij door bijplaatsingen snel op te ruimen (we streven ernaar meldingen van bijplaatsingen binnen 24 uur af te handelen), en verschillende maatregelen te nemen rondom ondergrondse containers om burgers te beïnvloeden om hun afval correct aan te bieden.

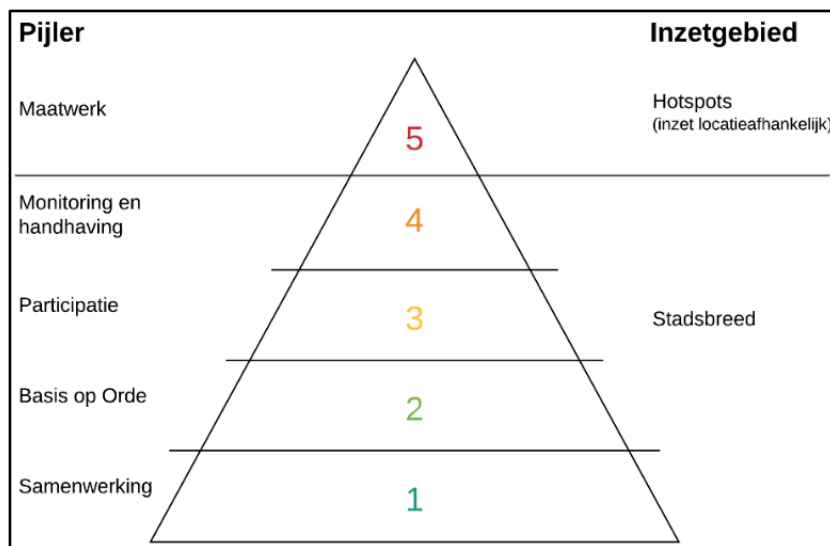
Aanbiedregels bedrijfsafval

Op 15 juli 2022 zijn aanbiedregels voor bedrijfsafval vastgesteld door het Verzameluitvoeringsbesluit krachtens Afvalstoffenverordening Utrecht 2010 te wijzigen. Tijdens de commissievergadering EDW van 20 juni 2022 is toegezegd u te informeren over de eerste ervaringen met de aanbiedregels en aan te geven welke juridische ruimte er is om aanpassingen te doen in de regels.

Bedrijfsafvalcontainers en zakken bedrijfsafval die lang in de openbare ruimte blijven staan zorgen voor overlast. Om effectief te kunnen handhaven op het verkeerd aanbieden van bedrijfsafval is een handhavingsgrond nodig. De regels rondom aanbieden van huishoudelijk- en bedrijfsafval staan in de Afvalstoffenverordening en het daarbij horende Verzameluitvoeringsbesluit. Daarin werd over het aanbieden van bedrijfsafval enkel verwezen naar de algemene voorwaarden van de contracten die afzonderlijke bedrijven met de gemeente kunnen afsluiten voor het inzamelen van bedrijfsafval. Omdat dit privaatrechtelijke contracten zijn, kunnen we daarop niet handhaven. Daarom was het nodig regels over de tijden en plekken voor het aanbieden van bedrijfsafval, en herkenbaarheid van containers vast te stellen. Dit hebben we gedaan door per 15 juli 2022 het [Verzameluitvoeringsbesluit krachtens Afvalstoffenverordening Utrecht 2010](#) te wijzigen.

1.1. Maatregelen tegen overlast bijplaatsingen en bedrijfsafval***Aanpak Hotspots – Bijplaatsingen***

De Aanpak is gebouwd op vijf pijlers die verschillende maatregelen omvatten: Samenwerking, Basis op Orde, Participatie, Monitoring en Handhaving en Maatwerk. Om overlast tegen te gaan richten we ons in eerste instantie op vier pijlers (zie figuur 1). Als na toepassing van maatregelen uit de eerste vier pijlers er nog steeds afval verkeerd aangeboden wordt, gaan we over tot pijler vijf: maatwerk. Dit zijn verschillende combinaties van maatregelen die het best aansluiten bij de kenmerken van de specifieke containerlocatie en behoeften in de betreffende buurt. Voor een nadere toelichting op de aanpak en een overzicht van alle acties en maatregelen per pijler verwijzen wij naar de [Aanpak Hotspots – Bijplaatsingen](#).

Figuur 1: Opbouw Aanpak Hotspots – Bijplaatsingen

In 2022 is vooral ingezet op de eerste vier pijlers van de aanpak: stadsbreed inzetten op samenwerking, de basis op orde, participatie en monitoring en handhaving. De belangrijkste maatregelen die we in 2022 hebben uitgevoerd zijn:

Samenwerking

- De interne samenwerking is verbeterd door het verwijderen van bijplaatsingen centraal te organiseren in plaats van per wijk;
- In het kader van het programma 'Samen voor Overvecht' voeren we structureel overleg met bewoners van Overvecht om de overlast van afval op straat tegen te gaan, ook nemen we in Kanaleneiland deel aan reguliere overleggen met bewoners over schoon.

Basis op Orde

- In 2022 hebben we de basis op orde gebracht: straatwerk rondom containers hersteld naar de CROW-norm, de container van binnen en buiten schoongemaakt, de container ontdaan van graffiti en stickers en containers op hotspotlocaties voorzien van nieuwe communicatie;
- In de raadsbrief van 2021 benoemden we de plannen om in 2022 nieuwe communicatiemiddelen en een communicatiecampagne uit te rollen. We hebben ervoor gekozen in communicatie ook eerst de basis op orde te brengen, zoals met de ontwikkeling van nieuwe stickers voor de ondergrondse containers.

Participatie

- Bewoners kunnen zich aanmelden voor het adopteren van een ondergrondse container. Bij containeradoptie verstrekt de gemeente een sleutel voor de ondergrondse container, een bezem en een prikstok om verstoppingen door te prikken. Op dit moment zijn er 64 containeradoptanten.
- Bewoners kunnen de aanleg van een containertuintje in de volle grond rondom de containerplaat aanvragen. De aanleg wordt vergoed vanuit het Initiatievenfonds en het tuintje wordt aangelegd door de gemeente. De bewoners nemen het groen in zelfbeheer.

Monitoring en Handhaving

- Handhaving rijdt mee met uitvoerend personeel tijdens het opruimen van bijplaatsingen. Deze inzet wordt gedurende de week roulerend verdeeld over de wijken, en handhavers rijden in een eigen voertuig om zichtbaarder te zijn. Handhaving op bijplaatsingen leidde in 2022 tot 868 boetes. Dit is een daling ten opzichte van 2021 (1.063). We constateren steeds vaker dat er geen bewijslast te vinden is in de aangetroffen bijplaatsing;
- In 2022 zijn het aantal CROW-meetlocaties per meetronde verdubbeld tot 300 locaties en zijn extra beeldmeetlatten toegevoegd: graffiti en beplakking, besmeuring, dekking van de coating en straatwerk. Met de CROW-metingen meten we de beeldkwaliteit van de omgeving rond de container en container zelf. De landelijke afwijkingsnorm is 10%. Bij het vaststellen van deze aanpak hebben we de norm voor Utrecht aangescherpt tot een afwijking van 5%. In 2022 was de afwijking 5,5%.
- De andere norm waarop we sturen is het binnen 24 uur afhandelen van meldingen van bijplaatsingen. Dit lukte in 2022 in 93% van alle gevallen.

Aanbiedregels bedrijfsafval

In 2022 hebben we aanbiedregels voor bedrijfsafval vastgesteld. Deze regels gelden voor alle ondernemers en bedrijven in de gemeente Utrecht, ongeacht met welke afvalinzamelaar zij een contract hebben.

De belangrijkste regels zijn:

- Aanbiedtijden: inzamelmiddelen voor bedrijfsafval mogen enkel ter inzameling worden aangeboden op of aan de openbare weg vanaf 00.00 op de overeengekomen inzameldag. Inzamelmiddelen moeten voor 17:00 (binnen Singels) of voor 20:00 (buiten Singels) verwijderd worden uit de openbare ruimte;
- Aanbiedplekken: inzamelmiddelen dienen aan de openbare weg binnen de breedte van de gevel van het eigen bedrijf, of een gezamenlijk overeengekomen locatie aangeboden te worden. Hierbij mag geen hinder ontstaan voor voetgangers en/of overig verkeer;
- Identificatie inzamelmiddelen: inzamelmiddelen (zakken uitgezonderd) moeten voorzien zijn van adreslabels en aanbieders moeten een inzamelcontract kunnen tonen aan handhaving. Als een inzamelmiddel geen adreslabel heeft kunnen wij deze na 24 uur verwijderen.

Bij het opstellen van de regels hebben we Centrum Management Utrecht betrokken. Zij vertegenwoordigen ondernemers in de binnenstad, waar de hoeveelheid bedrijfsafval (en de overlast) zich concentreert. Voorafgaand aan de publicatie van de nieuwe regels hebben we al onze bedrijfsafvalklanten (ongeveer 2.500 ondernemers) in heel Utrecht per brief geïnformeerd. Ook hebben we andere commerciële inzamelaars geïnformeerd en hen verzocht de nieuwe regels bij hun klanten onder de aandacht te brengen.

Sinds 1 augustus 2022 zetten we handhaving in om te controleren op aanbiedtijden en adreslabels op de containers. Dit heeft geleid tot de volgende resultaten:

- 267 containers zonder adresstickers gelabeld
- 47 containers verwijderd
- 97 ondernemers gewaarschuwd voor het aanbieden van bedrijfsafvalcontainers buiten de aanbiedtijden
- 45 ondernemers zijn aangeschreven over het opleggen van een last onder dwangsom0 dwangsommen verbeurd

Wanneer de aanbiedtijden veranderen voor bedrijfsafval, zoals hieronder nader toegelicht, starten de reeds aangeschreven ondernemers met een schone lei. De besluiten die zijn genomen met als grondslag de oude aanbiedtijden, houden dan juridisch niet meer stand. Dit heeft als gevolg dat wij deze besluiten moeten intrekken. Opgelegde bestuurlijke boetes, voor bijvoorbeeld afvaldumping, blijven staan.

1.2 Vooruitblik 2023 – maatregelen tegen overlast bijplaatsingen en bedrijfsafval

Aanpak Hotspots – Bijplaatsingen

Maatwerk

In 2022 hebben we ons gericht op de Basis op Orde. Wanneer de basis op orde is en er toch ondergrondse containers zijn die overlast geven, is de volgende stap maatwerk. In 2023 zetten we in op het uitvoeren van het maatwerktraject op hotspotlocaties. Het maatwerk wordt afgestemd op de fysieke en sociale omgeving van de ondergrondse container. We maken hierbij gebruik van de 'Handreiking voorkomen van bijplaatsingen', opgesteld door gedragsonderzoeksbureau Novi Mores in opdracht van Rijkswaterstaat. Maatwerk kan bestaan uit gedragsinterventies, waaronder extra handhaving, aanvullende voorzieningen, nieuwe vormen van communicatie, of inzet schone stadscoaches. Elk kwartaal wordt een hotspotlijst opgesteld op basis van meldingen, CROW-metingen en data verzameld door medewerkers. We monitoren voor en na uitvoeren van maatwerk om vast te stellen of, en welke, maatregelen effect hebben.

Samenwerking

In samenwerking met woningbouwcorporaties en buurtambassadeurs werken we in 2023 een pilot uit om extra vaste grofvuildagen te organiseren bij 10-hoogflats in Overvecht. Dit is ter aanvulling op de vaste grofvuilinzameling op afspraak.

Basis op Orde

In 2023 ontwikkelen we nieuwe communicatiemiddelen om bewoners te informeren over de basisregels rondom afval. In een beeldende flyer en een filmpje geven we informatie over welk afval in welke bak hoort en hoe je grofvuil aanbiedt. Deze middelen maken we samen met bewoners, zodat we goed inspelen op hun informatiebehoefte. Bewoners en buurtambassadeurs zullen ook een actieve rol spelen in de verspreiding van de communicatiemiddelen.

Participatie

In 2023 brengen we containeradoptie en de aanleg van containertuintjes rondom de containerplaat meer onder de aandacht van bewoners via het platform BuurtNatuur030, gemeentelijke nieuwsbrieven, en ook de Utrecht Schone Stad coaches nemen dit mee in hun gesprekken met bewoners

Monitoring en handhaving

We onderzoeken de inzet van beeldherkenning voor het verzamelen van informatie over bijplaatsingen. Deze aanbesteding zal eind 2023 gegund worden.

Sinds 2023 is de inzet van handhaving verhoogd van vijf naar zeven dagen in de week. We bekeuren ook bij volle of kapotte containers. Daarnaast verhogen we het boetebedrag van €75 naar €100. Hiermee is het boetedrag gelijkgetrokken met de hoogte van de strafrechtelijke boete voor het bijplaatsen van afval. Als de verhoging niet tot het gewenste gedrag leidt, is er een mogelijkheid om het boetebedrag voor bestuursrechtelijke handhaving in de toekomst verder te verhogen.

Financiën

De normen die gesteld zijn voor de aanpak bijplaatsingen zijn een maximale afwijking van 5% van de CROW-norm en het oplossen van meldingen binnen 24 uur. Om aan de gestelde kwaliteitsnormen te voldoen is extra capaciteit nodig. Dit is de reden dat we u bij de Voorjaarsnota hebben gevraagd om middelen beschikbaar te stellen voor de aanpak bijplaatsingen.

Aanbiedregels bedrijfsafval

De aanbiedregels gelden nu bijna een jaar. We hebben de effecten op het straatbeeld en de effecten van de handhaving continu gemonitord. Daarnaast hebben we gesproken met Centrum Management Utrecht (CMU), ondernemers en een betrokken binnenstadbewoner. Gezamenlijk hebben we de aanbiedregels geëvalueerd en verbetervoorstellen besproken. Op basis hiervan komen we tot een aantal conclusies:

- De nieuwe regels zijn door de meeste ondernemers positief ontvangen. Men voelt een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het schoonhouden van de openbare ruimte, waar bewoners, ondernemers en bezoekers profijt van hebben;
- Handhaving werkt. In de beginperiode werden veel ondernemers aangeschreven voor overtreden van de aanbiedtijden en troffen we veel afvalcontainers zonder adreslabel aan. Deze aantallen, en daarmee de overlast, namen na verloop van tijd af;
- Een risico is dat ondernemers overstappen op het aanbieden van losse vuilniszakken in plaats van containers. Hier hebben we minder grip op. We gaan actief in gesprek met ondernemers op locaties waar dit voor overlast zorgt. In de toekomst streven we er naar om het aanbieden van losse vuilniszakken uit te faseren;
- De aanbiedtijd van 00:00 is lastig voor met name horeca. De voorkeur heeft aan te sluiten bij de aanbiedtijd van huishoudelijk afval: 21:30. Daardoor is ook minder overlast van rolcontainers na 00:00 voor bewoners;
- Alle stakeholders zijn het erover eens dat afval in een zo kort mogelijk tijdsvenster moet worden opgehaald. Daarmee is het afval sneller van straat, kunnen containers sneller binnengehaald worden, rijden er minder lang vuilniswagens door de binnenstad en is minder overlast voor bezoekers, voetgangers, fietsers en overig verkeer op momenten dat het druk is in de binnenstad;
- Idealiter wordt zoveel mogelijk afval met ondergrondse containers ingezameld. Dit voorkomt los afval op straat (met risico op zwerfafval, stank, plaagdieren) en containers die lang op straat staan en hinder veroorzaken. Ondernemers kunnen dan ook op elk gewenst moment

afval weggooien, wanneer hen het uitkomt. Er zijn minder voertuigbewegingen en we hoeven op minder plekken te komen;

- Bij het sneller inzamelen en plaatsen van meer ondergrondse containers lopen we tegen een aantal beperkingen tegen die dat op de korte termijn moeilijk maken. We hebben te maken met steeds verder uitbreidende aslastbeperking, en beperkte ruimte zowel boven als onder de grond voor ondergrondse containers.

We stellen de volgende aanpassingen van de aanbiedregels voor:

- Op dit moment is alleen binnen de singels een adressticker op een bedrijfsafvalcontainer verplicht. Dit stellen we voortaan in de gehele gemeente verplicht, zodat we ook op locaties buiten de singels kunnen handhaven;
- Op dit moment mogen inzamelmiddelen binnen de singels tussen 00:00 en 17:00 in de openbare ruimte staan. Dit tijdsvenster passen we aan naar 21:30 en 15:30;
- Op dit moment mogen inzamelmiddelen buiten de singels tussen 00:00 en 20:00 in de openbare ruimte staan. Ook dit tijdsvenster passen we aan naar 21:30 en 15:30;
- We voeren enkele tekstuele wijzigingen door om de leesbaarheid en interpretatie te verbeteren.

Voor de binnenstad werken we een integrale aanpak voor afvalinzameling uit. In dat kader gaan we met CMU verder in gesprek om de openstaande aandachtspunten, die niet in het Verzameluitvoeringsbesluit geregeld kunnen worden, uit te werken. We werken o.a. aan emissieloze inzamelvoertuigen, stadshaltes voor overslag goederen en afval rondom binnenstad, meer transport over water, meer ondergrondse containers, minder zakken op straat en een korter tijdsvenster waarin we afval inzamelen.

In 2022 hebben we met name ingezet op handhaving binnen de singels, omdat het aanbod van bedrijfsafval en de overlast zich daar concentreert. In 2023 zetten we ook in op bekende overlastlocaties buiten de singels, zoals de Biltstraat, Amsterdamsestraatweg en de Kanaalstraat. Daar is 2000 uur extra handhaving capaciteit voor beschikbaar gesteld. We blijven handhaving inzetten op verkeerd aangeboden afvalcontainers, maar zullen ook extra aandacht hebben voor losse afvalzakken.

1.3 Tot slot

De stad groeit, de openbare ruimte wordt intensiever gebruikt, en het aantal ondergrondse containers neemt toe. Overlast door afval, of het nu om zwerfafval, bijplaatsingen of bedrijfsafval gaat, is verbonden aan deze ontwikkelingen. Om ook in de toekomst goed om te kunnen gaan met deze uitdagingen zetten we naast onze reguliere werkzaamheden in op maatwerk, zoals beschreven onder punt 1.2.

Wij bieden uw raad graag de mogelijkheid om mee te lopen met het Stadsteam dat bijplaatsingen verwijdt of met de reguliere huisvuilinzameling). U ervaart dan zelf wat het werk inhoudt en wat onze medewerkers op straat tegenkomen. U ontvangt hiervoor op korte termijn een uitnodiging.

2. Pilot doneerringen en inzameling in gemeentelijke panden

In de motie '[Doneerringen](#)' van 10 november 2022 is het college gevraagd te onderzoeken of er in Utrecht een pilot met doneerringen gestart kan worden. Ook is er tijdens deze raadsvergadering toegezegd te bekijken wat de mogelijkheden zijn voor inzamelpunten voor statiegeldflesjes in gemeentelijke panden. Wij hebben de mogelijkheden en haalbaarheid van de pilots onderzocht, en wij kunnen u toezeggen dat beide pilots in 2023 plaats zullen vinden. In deze brief informeren wij u over de inhoud en de doelstellingen van de pilots. We spreken in deze brief van een doneerbeugel in plaats van een doneerring, omdat we door de vorm van de prullenbakken gebruik gaan maken van een beugel.

De doneerbeugel

Sinds 1 juli 2021 wordt op plastic flesjes €0,15 statiegeld geheven, per 1 april 2023 geldt hetzelfde voor blikjes. Het doel van de invoering van het statiegeld is om recycling van plastic flesjes en blikjes te stimuleren. Een initiatief om het recyclen van flesjes en blikjes makkelijker te maken is de doneerbeugel, onder andere van The Happy Activist. Een doneerbeugel is een beugel die wordt bevestigd aan een prullenbak, met openingen waar mensen hun flesje of blikje in kunnen plaatsen. Het idee is dat het product dan niet nodeloos in de prullenbak belandt, maar dat andere mensen de producten kunnen verzamelen en het statiegeld kunnen innen.

Wij zien in dit initiatief een goede aansluiting met het Utrecht Schone Stad programma, en specifiek met de inzet in de Utrechtse stadsparken in de zomer, namelijk de Utrecht Schone Stad (USS) coaches en het activatieteam. Het activatieteam is in de zomer actief in alle parken, waarbij promotiemedewerkers bezoekers informeren en motiveren om het park schoon te houden. Ook nemen ze korte enquêtes af over beleving en dienstverlening. Ook de USS-coaches zijn actief in de parken en gaan in gesprek met bezoekers. De inzet van beide teams is breder dan alleen de doneerbeugel, maar promotie van de doneerbeugel past bij de werkzaamheden.

Anderzijds zijn er nog een aantal vragen die we beantwoord willen zien, om te kunnen beoordelen of de beugel inderdaad een geschikt instrument is. Daarom hebben we ervoor gekozen om de pilot te starten met doneerbeugels in de stadsparken Griftpark en Park Lepelenburg van mei tot september 2023. Hiervoor plaatsen we op 16 prullenbakken beugels, een op elke zijde, dus 32 beugels in totaal.

Financiën

De kosten voor de pilot doneerbeugels bedragen inclusief personeelskosten ongeveer €18.000,-. Zoals beschreven in de [Raadsbrief diverse toezeggingen openbare ruimte](#) is er voor een aantal projecten met betrekking tot schoon in 2023 sprake van 'voorfinanciering', omdat deze pas in 2024 vergoed worden vanuit de Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV). Er is nog geen verdere informatie beschikbaar over de UPV, maar met de informatie die nu beschikbaar is kunnen we vaststellen dat deze pilot past binnen het budget wat we minimaal zullen ontvangen.

Gemeentelijke panden

Ook is er toegezegd om te bekijken wat de mogelijkheden zijn voor inzamelpunten voor statiegeldflesjes in gemeentelijke panden. Hiertoe doen we in het tweede kwartaal van 2023 een pilot in het Stadhuis en het Stadskantoor. We treffen dan een voorziening waarin statiegeldmaterialen achtergelaten kunnen worden. We onderzoeken onder meer de praktische haalbaarheid, de beheerlast en het gebruik. We kijken ook naar de verhouding opbrengsten en kosten. We maken in deze pilot geen gebruik van de doneerbeugel, die ontworpen is voor de openbare ruimte en niet voor kantoorgebouwen. Onder meer hygiënische overwegingen en uitstraling spelen hierbij een rol. Er is nog niet bepaald welke voorziening het wel zal zijn.

Evaluatie

In het vierde kwartaal van 2023 ontvangt u de evaluatie van beide pilots.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,